

Networking in Excellence

Közös Európai Nyelvi Referenciakeret (KER)

Impresszum

Kiadó:

ELCL Deutschland GmbH
Schanzenstr. 35
51063 Köln

Állapot:

2010. február

Szerzői jogok:

A brosúra tartalma az ELCL Quality Alliance (ELCL Minőségbiztosítási Szövetség) tagiskoláiban sokszorosítható. Minden más, ezen túlmenő fotomechanikai, vagy más műszakilag elképzelhető reprodukció csak a kiadó engedélyével lehetséges. Megjelöljük, ha a jelen publikáció harmadik személy eredményeit használja.

© ELCL Deutschland GmbH

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
2. A kompetenciamodell	4
3. A hat nyelvtudási szint	5
4. Életterületek	7
5. Séma az önmegítéléshez	8
Irodalom	9

1. Bevezetés

A Nyelvekre Vonatkozó Közös Európai Referenciakeret (a továbbiakban KER-nek, vagy Referenciakeretnek rövidítve) közös kritériumokat állít fel a tanulásra, tanításra és az elbírálásra, így lehetővé válik a nyelvi kompetenciák határon átnyúló összehasonlítása és értékelése. Eredetileg ajánlásnak szánták, végrehajtása új, transzparens kultúráról gondoskodik a szakmai életben, és biztonságot nyújt a munkaadónak és munkavállalónak, tanulónak és tanítónak nemzeti és nemzetközi viszonylatban egyaránt. A kutatás, kipróbálás és megtárgyalás intenzitása és minősége, amely projekteket a KER 2001 megjelentetése lezárt, olyan érvényességi dimenziót kölcsönöz a KER-nek, mint egyetlen más leírórendszernek sem.

A Közös Európai Referenciakeretet...

- az Európa Tanács utasítására fejlesztették ki.
- az Európai Unió Tanácsa ajánlja.
- figyelembe veszik az europass keretkoncepcióban.
- átvették a nemzeti kerettantervekbe.

A KER időközben standarddá fejlődött ki és terjedt el a nyelvtanulásban. Olyan vállalatok - mint például 3M Deutschland, Allianz, Audi, BASF, BMW, Ford, VW, Porsche, Mercedes Benz, Credit Suisse, Deutsche Bank, Dresdner Bank, UBS, DBV Winterthur, Lufthansa, T-Mobile, Alcatel, Siemens, Kodak, Degussa, Dornier, Esso, Henkel, Hewlett-Packard, IBM, EADS, Michelin, Rheinmetall, Schering, Merck stb - elfogadják a KER-t, és támogatják ajánlásait. Ez odáig fejlődött, hogy a német ipar több mint 3,5 millió tagot számláló csúcsszerve (DIHK) azt az ajánlást fogalmazta meg, hogy már csak olyan bizonyítványokat fogadjanak el, amelyek a Közös Európai Referenciakerethez igazodnak. Ezen túlmenően a KER ajánlásai az oktatási standardról folytatott vita keretében bekerültek az állami iskolák kerettanterveibe.

A KER leírásai a tanítás, a tanulás és az elbírálás összes szempontját tárgyalják. Ezek a leírások függetlenek a tanulás helyszínétől, a célcsoportoktól vagy a módszerektől, és a mindent egyforma kritériumok szerint orientálódnak. A KER kezdeményezések és elfogadások széles spektrumával rendelkezik, és lehetővé teszi, hogy reflexióval alkalmas és metodikailag értelmes utakat dolgozzunk ki egy célcsoport, egy tanulási cél, egy tanulási helyzet számára.

Vonatkozási pontként az emberek autentikus nyelvi kommunikációjára és cselekvőképességére való orientáció szolgál, különböző helyzetekben. Ezzel a KER egyáltalán nem dogmatikus, és a prioritások következő eltolódásához vezet:

- résztvevőből képzési partner,
- tanárból folyamatkísérő,
- oktatásból tanulás.

2. A kompetenciamodell

A referenciakeret kompetenciamodelljét nyelvi cselekvési modellként definiálják. Ez a modell leírja, hogy mit jelent egy (idegen)nyelvet tudni, és hogyan fogalmazható meg a legjobban a nyelvtudás mindenkor kifejeződési foka minden dimenzióban és minden részkompetenciában. A Referenciakeret maga ugyan nem diagnosztikai eszköz, ellenben rendszerbe foglalja a nyelvi cselekvőképesség dimenzióit és fokozatait, konkretizálja azokat magatartásközelítő deskriptorokkal, és így jó kiindulási alap feladatok, tesztek és más vizsgáljársók kidolgozásához.

A következő kompetenciákat különböztetik meg:

Általános kompetenciák:

- deklaratív (világ-)ismeretek,
- általános gyakorlati készségek és proceduális ismeretek,
- személyiségre vonatkozó kompetenciák (mint beállítottságok, motivációk, értékrendek, kognitív stílus és sok más személyiségi tényező),
- tanulási képesség (nyelv- és kommunikációtudatosság, tanulási technikák).

Nyelvalapú kommunikatív kompetenciák (szűkebb értelemben vett kompetenciák):

- lingvisztikus kompetenciák (nyelvtudással és annak használatához szükséges szabályokkal rendelkezés),
- szociolingvisztikus kompetenciák (a nyelvhasználat szociokulturális feltételeinek ismerete és figyelembevétele),
- pragmatikus kompetenciák (nyelvi erőforrások funkcionális használata).

Ezeket a kompetenciákat kommunikatív stratégiák és interkulturális képességek egészítik ki. Mindezek a kompetenciák közvetlenül nem figyelhetők meg, hanem a

- recepció,
- interakció,
- produkció különböző írásbeli, szóbeli kommunikatív és nyelvi aktivitásaiban dokumentálódnak.

Összességében itt világossá válik a közelség a kommunikatív tevékenység szokásos területeihez, hallásértéshez, olvasásértéshez, szóbeli interakcióhoz, monologikus nyelvi produkcióhoz és íráshoz.

Ezek a maguk részéről bizonyos doménekben (pl. nyilvános, magán, szakmai) és azokra vonatkoztatott szituációkban játszódnak le, és a recepció, az interakció, a produkció vonatkozásában írásban, szóban tovább specializálódnak (pl. az ország nyelvét beszélők megértése, vitavezetés stb.). A kommunikatív nyelvi aktivitások mindig bizonyos feladatok megoldásában konkretizálódnak, bizonyos alkalmakra különböző cselekvési komplexitással stb. Ezek a járulékos performanciakategóriák és -paraméterek, valamint osztályozásuk ahhoz szükségesek, hogy elegendő részletes szövegkörnyezeti feltételt nevezhessünk meg cselekvési színvonalak leírásához, cselekvési szekvenciák felépítéséhez és megfogalmazásához, és példaszzerű tesztfeladatok szerkesztéséhez. Csak akkor tulajdonítsunk kompetenciákat egy sze-

mélynek, ha ő azokat különböző szövegkörnyezetekben bizonyítani is tudja.

A Referenciakeret differenciált kompetenciamodellt nyújt az idegen nyelvi képességek területére, és elbírálási kritériumok és mércék sokaságát adja hozzá, amelyek lehetővé teszik, hogy az idegen nyelv tanulóját bizonyos feladatok feldolgozása és megoldása után, bizonyos kompetenciaterületek vonatkozásában, viszonylag pontosan és biztosan minősítsünk – tehát hogy megbízható kijelentést tegyünk arról, hogy milyen jól tud valamit, és hová helyezhető el ez a teljesítmény a teljes skálán (Lásd: Klieme, Eckhard és mások (2007): Zur Entwicklung nationaler Bildungsstandards. Bonn: BMBF).

3. A hat nyelvtudási szint

A KER alapvetően hat nyelvtudási szintet különböztet meg (A1, A2, B1, B2, C1, C2). Az A1 és A2 az elemi nyelvhasználatot, a B1 és B2 az önálló nyelvhasználatot, a C1 és C2 pedig a nyelv kompetens használatát jelöli.

Kompetens nyelvhasználat (Proficient User)
C2 (Mastery) C1 (Effective Operational Proficiency)

Önálló nyelvhasználat (Independent User)
B2 (Vantage) B1 (Threshold)

Elemi nyelvhasználat (Basic User)
A2 (Waystage) A1 (Breakthrough)

Mindegyik nyelvtudási szintre azt írják le, hogy a nyelvhasználó mit képes a nyelvvvel tenni (can-do-leírás), és nem azt, hogy hány szót és milyen szerkezeteket milyen pontossággal kell ismernie. A can-do-leírásokat ezután globális skálán ábrázolják. A következő példa a B1 szintet mutatja be a globális skálán.

B1	A nyelvhasználó képes megérteni a fő pontokat, ha tiszta, standard nyelvet beszélnek, és ismerős dolgokról van szó a munkából, iskolából, szabadidőből stb. Úrrá tud lenni a legtöbb helyzetben, amellyel a nyelvterületen való utazás során találkozhat. Egyszerűen ki tudja fejezni magát ismerős témákról, és személyes érdeklődési területeiről. Be tud számolni tapasztalatokról és eseményekről, el tudja mesélni álmait, reményeit és céljait, magyarázatot vagy indoklást tud adni tervekhez és nézetekhez.
-----------	---

A megfelelő nyelvi eszközöket (szókincs, nyelvtan, kiejtés és intonáció, helyesírás) kell kifejleszteni ahhoz, hogy rendelkezzen az alábbi kommunikatív készségekkel:

- beszéd – részvétel a beszélgetésben / interakció
- beszéd – összefüggő beszéd /produkció
- olvasásértés
- hallásértés
- írás

A nyelvi eszközöknek ezzel közvetítő funkciójuk van, és a valódi nyelvi cselekvés felépítésére szolgálnak az öt kommunikatív készségben.

A KER a „beszédet”, mint kommunikatív készséget produktív és interaktív nyelvhasználatra különíti el. Például egy értékesítési munkatárs külföldön a „részvétel beszélgetésben” kommunikatív aktivitást illető erőssége által tűnik ki. Ehhez képest a szálloda- és vendéglátóiparban egy szakszolgáltató esetében inkább az „összefüggő beszéd” produktív készség a keresett.

	Részvétel a beszélgetésben	Összefüggő beszéd
B2	Spontán és folyékonyan meg tudja értetni magát, ezért nagyon könnyen kialakulhat normális beszélgetés egy anyanyelvi partnerrel. Ismerős helyzetekben aktívan részt tud venni a vitában, és meg tudja indokolni és védeni nézeteit.	Az érdeklődési területeihez tartozó témakörökben képes világos és részletes ismertetést adni. Meg tudja magyarázni álláspontját az aktuális kérdésben, és meg tudja nevezni a különböző lehetőségek előnyeit és hátrányait.
B1	Képes megbirkózni a legtöbb helyzettel, amellyel a nyelvterületen való utazás során találkozhat. Képes előkészület nélkül részt venni olyan beszélgetésekben, amelyek ismerősek, amelyek személyesen érdeklik, vagy amelyek olyan mindennapos témákkal foglalkoznak, mint család, hobbi, munka, utazás, aktuális események.	Képes egyszerű, összefüggő mondatokban beszélni, hogy tapasztalatokat és eseményeket, vagy álmokat, reményeket és célokat mondjon el. Röviden meg tud magyarázni és meg tud indokolni véleményeket és terveket. Történeteket tud mesélni, vagy vissza tudja adni egy könyv vagy egy film cselekményét, és le tudja írni a reakciókat.

Ennek eredményeképpen a tudásszint és készség szerinti különválasztás megengedi egy kompetenciaprofil hozzárendelését a mindenkori célnyelvhez. Az idegen nyelvi kompetenciaprofil például a következőképpen nézhetne ki:

	Hallás	Olvasás	Részvétel a beszélgetésben	Összefüggő beszéd	Írás
C2					
C1		X			
B2	X		X		
B1				X	X
A2					
A1					

4. Életterületek

Minden nyelvalkalmazás bizonyos életterületeken és beszédhelyzetekben (domének) játszódik le, amelyben a társadalmi élet megszerveződött. A szintleírásokat a KER-ben általánosan fogalmazták meg. A szociolingvisztikából származó klasszikus felosztás szerint a nyelvet négy életterület kontextusában használjuk: nyilvános, magán, foglalkozási és képzési.

Annak érdekében, hogy ezt az összefüggést figyelembe vegyük, megfelelő can-do-leírásokat kell megfogalmaznunk, amelyek a célcsoportra, arra az életterületre és helyzetre irányulnak, amelyben beszélni kell. A KER bőségesen kínál példaszerű leírásokat erre, egyidejűleg azonban érthető okokból utal arra, hogy a pontosan illeszkedő, az adott szintekre és készségekre vonatkozó can-do-leírások kidolgozásának továbbblendítése a kerettantervek kidolgozóinak, tankönyvszerzőknek, tanerőknek és programfelelősöknek a feladata kell legyen.

A következő példa egy ilyen továbbfejlesztést mutat be. Ebben a Német Kereskedelmi- és Iparkamarai Gyűlés, valamint a WBT és Henkel vállalatok dolgoztak ki közösen can-do-leírásokat a szakma számára.

	Hallás utáni értés	Olvasás
B2	Képes megérteni a munkaterületi információk /bemutatók/, viták lényeges szempontjait, ha standard nyelvet beszélnek.	Tudja olvasni a szakterületi levelezést, és fel tudja fogni a legfontosabb pontokat. Részleteiben meg tudja érteni a szakterületi szövegeket, beleértve a grafikus ábrázolásokat. Alkalmas kézikönyveket szelektíven tud használni.

B1	Követni tudja hosszabb beszélgetések, megbeszélések fő szempontjait, amelyek a tevékenységi terület kevésbé komplex bemutatásáról szólnak, ha érthetően beszélnek, és a standard nyelvet használják.	Meg tud érteni szabvány üzleti és hatósági leveleket. Át tud futni jelentéseket és más szövegeket, pl. brosúrákat, hogy fontos információkra találjon (ki, hol, mikor hogyan). Meg tudja érteni a fő mondanivalót és a fontos részleteket a saját szakterülete témáiról szóló cikkekben és tudósításokban.
-----------	--	--

5. Séma az önmegítéléshez

Az önmegítélési sémával olyan eszközt ad a KER a tanuló kezébe, amelyen eddig hiányzott a tanítási-tanulási folyamatban. Most először a tanuló is elbíráhatja nyelvi kompetenciáját, és pedig egy olyan nyelven, amit ért (én tudok ...). Ezzel a tanuló a nyelvtanítás és -tanulás partnerévé válik. A séma egy lényeges feltétel a tudásalapú társadalom felé vezető úton. A önmegítéléshez társul az önfejlesztés és az önrányítás.

	Olvasás	Hallás utáni értés
B1	Megértek olyan szövegeket, amelyekben nagyon elterjedt mindennapi vagy szakmai nyelv fordul elő. Megértek olyan magánleveleket, amelyekben események-ről, érzelmekről és vágyakról számolnak be.	Képes vagyok megérteni a fő pontokat, ha tiszta, standard nyelvet beszélnek, és ismerős dolgokról van szó a munkából, iskolából, szabadidőből stb. Ki tudom venni sok rádió- és televízióadásból a fő információkat saját szakmai vagy érdeklődési területemen az aktuális eseményekről és témákról, ha viszonylag lassan és érthetően beszélnek.
A2	Tudok egészen rövid, egyszerű szövegeket olvasni. Meg tudok találni egyszerű mindennapi szövegekben (pl. hirdetés, prospektus, étlap vagy menetrend) konkrét, előrelátható információkat, és megértek rövid, egyszerű személyes leveleket.	Meg tudok érteni különálló mondatokat, és megértem a leghasználatosabb szavakat, ha számomra fontos dolgokról van szó (pl. nagyon egyszerű információk a személyről és a családról, bevásárlásról, munkáról, közelebbi környezetről). Megértem a legfontosabb információkat a rövid, világos és egyszerű közleményekből és adásokból.

Találón fogalmaz Rainer Tamchina: "Kompetenciákat mérjük és értékeljük! Ne hiányságokat, amik az elbírálás, a vizsgák, a bizonyítványok számos rendszerében csak úgy, mint azelőtt a "tudást" a mért "nem tudással" (hibák) írják le. Ezzel a KER utat mutat "egy új értékelési kultúrához" (...), amely a hibafogalomnak, az érdemjegyeknek, a (szokványos) értékeléseknek és munkabizonyítványoknak új minőség-dimenziót adhatna (...). A tanuló aktív

részese lesz az értékelési folyamatnak - önbecsléssel és a tanulás útjának és előrehaladásának folyamatos reflexiójával; ennek során rendelkeznek azokkal a kritériumokkal, amelyekhez az eddigi elbírálási "fokozatoknak" is igazodniuk kellett. Meginogni látszik egy további monopólium: az iskolák és főiskolák elbírálási "fennhatósága." (Tachmina, R, 2003)

Irodalom

Klieme, Eckhard; Avenarius, Hermann; Blum, Werner; Döbrich, Peter; Gruber, Hans; Prenzel, Manfred; Reiss, Kristina; Riquarts, Kurt; Rost, Jürgen; Tenorth, Heinz-Elmar; Vollmer, Helmuth J. (2007): Zur Entwicklung nationaler Bildungsstandards. Bonn: BMBF

Europarat – Rat für kulturelle Zusammenarbeit (2001): Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: Lernen, Lehren, Beurteilen, Berlin (deutsche Fassung)

Tamchina, Rainer (2003): Warum brauchen wir den GER?, Hamburg

Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság

Az egész életen át tartó tanulás programja

Az Európai Bizottság támogatást nyújtott ennek a projektnek a költségeihez. Ez a kiadvány (közlemény) a szerző nézeteit tükrözi, és az Európai Bizottság nem tehető felelőssé az abban foglaltak bármilyen felhasználásáért.